

בש"פ 7277/20 - פלוני נגד מדינת ישראל, ויגורוססבולושנס בע"מ, או.די.אוקולר דיסקברי בע"מ, אופימנד בע"מ

בבית המשפט העליון

בש"פ 7277/20

לפני: כבוד השופטת ד' ברק-ארז

המבקש: פלוני

נגד

המשיבים: 1. מדינת ישראל
2. ויגורוססבולושנס בע"מ
3. או.די.אוקולר דיסקברי בע"מ
4. אופימנד בע"מ

בקשת רשות ערר על החלטתו של בית המשפט
המחוזי בירושלים מיום 16.9.2020 בע"ח
23741-08-20 שניתנה על-ידי כבוד השופט א' דורות

בשם המבקש: עו"ד גיל דחוח, עו"ד גלית רוטנברג

בשם המשיבה 1: עו"ד שרית משגב

בשם המשיבות 2-4: עו"ד אביטל קליין

החלטה

1. בפני בקשת רשות ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בירושלים מיום 16.9.2020 (ע"ח 20-08-23741, השופט א' דורות). בית המשפט המחוזי קיבל ערר שהגישה המדינה, היא המשיבה 1 בהליך זה, על החלטתו של בית משפט השלום בירושלים מיום 2.8.2020 (ה"ת 20-02-46825, השופט ב' אלעזר).

רקע והליכים קודמים

2. המבקש חשוד בביצוע שורה של עבירות, ובהן הלבנת הון, קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות והברחת טובין בנסיבות מחמירות בצוותא עם אחר, תוך קשירת קשר לשיווק וייצוא בלתי חוקי של תרופות ממדינת ישראל בהיקף של מיליוני שקלים. בקשתו נסבה על תפיסת כספים שבוצעה במהלך החקירה בעניינו. הכספים נתפסו בחשבונות בנק של מספר חברות, אך הבקשה דן נסבה באופן ספציפי על אלה שנתפסו בשלוש חברות המצויות בבעלותו החלקית ובשליטתו של המבקש (להלן: החברות). בהתאמה, המשיבות בבקשה הן המדינה והחברות, שהן המשיבות 2-4.

3. תפיסת הכספים בחשבונות הבנק של החברות בוצעה ביום 17.2.2020, בעת שהתנהלה חקירה נגד המבקש, כסעד זמני שנועד להבטיח את האפשרות להפעיל סמכות חילוט לפי סעיף 21(ב) לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 (להלן: חוק איסור הלבנת הון), שחל במקרה של הרשעה בעבירות לפי חוק זה. להשלמת התמונה יצוין כבר עתה כי ביום 19.7.2020 החליטה המדינה על הגשת כתב אישום נגד המבקש בכפוף לשימוע בנוגע לחשד לביצוע שורה של עבירות חמורות תוך מצג שווא שהוא מפתח תרופות בעל שם, וכן בקשה לחילוט רכוש, אך אלה טרם הוגשו.

4. בהמשך לכך, ביום 19.2.2020 המבקש הגיש בקשה שכוונה להחזרת הכספים התפוסים בחשבון הבנק האיש שלו ובחשבונות הבנק של כלל החברות שבהן בוצעה תפיסת כספים. כאמור, המשך הדברים יעסוק במבקש ובחברות בלבד.

5. ביום 3.3.2020 בית משפט השלום קיבל את הבקשה באופן חלקי. בעיקרו של דבר, בית משפט השלום קבע כי התפיסה שביצעה המדינה אינה מידתית נוכח הנזק שהיא עלולה לגרום לחברות. על כן, בית משפט השלום הורה על שחרור הכספים של החברות וקבע כי ניתן להסתפק בתחליף של תפיסת המניות שבבעלות המבקש, בהסכמתו.

6. על החלטה זו הגישה המדינה ערר. ביום 10.3.2020 (ע"ח 20-03-19773, השופטת ת' בר-אשר) הורה בית המשפט המחוזי, בהסכמת המבקש, על החזרת הדיון לבית משפט השלום על מנת שיבהיר את עמדתו במספר סוגיות, ובהן הקביעה בדבר קיומם של שותפים עסקיים אשר מעורבותם מצדיקה הימנעות מתפיסת הכספים, וכן התועלת שעשויה לצמוח מתפיסת המניות.

7. לנוכח מצב החירום המיוחד במערכת בתי המשפט, עקב נגיף הקורונה, לא ניתן היה לקיים באותה עת דיון שבו ייחקר המבקש. ביום 17.4.2020 הורה בית משפט השלום, בהסכמת המדינה, על שחרור חלק מן הכספים התפוסים לצורך פעילותן השוטפת של החברות. בית משפט השלום הוסיף וקבע כי ניתן יהיה לדון בשחרור יתרת הכספים התפוסים לאחר השלמת חקירתו של המבקש בנוגע לסוגיית בעלותו בחברות. בית משפט השלום קבע עוד כי העובדה שקיימים משקיעים ומחזיקי מניות מלבד המבקש אינה גורעת משליטתו בחברות, אך כאשר מדובר ב"תפיסה בשווי", דהיינו ברכוש שאינו קשור בעבירה באופן ישיר, קיומם של משקיעים שהעבירו כספם לחברות הוא שיקול דומיננטי שיש לקחת בחשבון

אף נוכח שליטתו של המבקש בחברות. יצוין כי באותה עת היקף הכספים התפוסים עלה על 3 מיליון שקלים.

8. ביום 3.6.2020 המבקש הגיש בקשה לעיון חוזר בהחלטתו של בית משפט השלום, שבה נטען כי השיב על שאלות הנוגעות לכספים ולהיקף השליטה שלו בחברות, וכי בפועל נתפסו כספים בבעלותם של משקיעים בחברות. ביום 7.6.2020 הוגשה בקשה כאמור אף מצד החברות.

9. ביום 30.6.2020 התקיים דיון במעמד הצדדים שבסופו הורה בית משפט השלום על התייחסותה של היחידה החוקרת להצעת המבקש והחברות לפקח על הפעילות הכספית בחברות באמצעות עורך-דין מטעמה ולשאלת שחרור החשבונות העסקיים. בהמשך לכך, בהודעה מיום 19.7.2020 ציינה המדינה כי היא החליטה על הגשת כתב אישום נגד המבקש, וטענה כי יש לדחות את הבקשה לעיון חוזר מאחר שהכספים התפוסים הם בבעלות החברות שבשליטתו של המבקש. בנוגע להצעה בעניין פיקוח המדינה על הפעילות הכספית בחברות נטען כי ההצעה אינה מעשית ומטילה נטל כבד על המדינה. כן צוין כי החשבונות העסקיים של החברות שוחררו מתפיסה.

10. ביום 2.8.2020 קיבל בית משפט השלום את הבקשה והורה על שחרור הכספים שנתפסו בחשבונות הבנק של החברות. בית משפט השלום קבע כי בין המבקש למשקיעים בחברות נחתמו חוזים שבמסגרתם המשקיעים הם שהעבירו לחברות את סכומי הכסף שנתפסו, וכי למשקיעים זכות קניינית בסכומי הכסף שנתפסו. עוד נקבע כי במקרה דנן מדובר ב"חברות הזנק" שיונקות את חיותן מכספי משקיעים, וכי אין כל טענה מבוססת למעורבות פלילית של המשקיעים. בית משפט השלום הוסיף וקבע כי אף שהחברות נמצאות בשליטתו של המבקש איך בכך כדי להפקיע את כספי ההשקעה מהמשקיעים ולהפוך את המבקש לבעל השליטה הבלעדי בכספים.

11. בשלב זה הגישה המדינה עוד ערר על החלטתו של בית משפט השלום, וזה התקבל במובן זה שפעם נוספת הוחזר הדיון לבית משפט השלום. בית המשפט המחוזי (השופט דורות) קבע כי על בית משפט השלום ליתן החלטה חדשה שתבחן את משמעות תפיסת מניותיו של המבקש בחברות ואת שווין הכלכלי, וכן להכריע בשאלה אם ניתן להסתפק בתפיסת המניות לשם איזון בין האינטרס הציבורי לבין האינטרסים העסקיים של החברות. כן הורה בית המשפט המחוזי על המשך תפיסת הכספים עד למתן החלטה אחרת. בית המשפט המחוזי קבע כי למשקיעים לא עומדת זכות קניינית בכספים וכי אף הצדדים לא טענו לכך. המסקנה הנובעת היא, כך נקבע, שזכות הקניין בכספים עברה אל החברות. עוד נקבע כי לא ניתן ממילא להכיר בזכויות המשקיעים בכספים מבלי שהגישו בקשה מתאימה מטעמם. בעיקרו של דבר, בית המשפט המחוזי קבע כי המבקש הוא "בעל שליטה" בהתאם להגדרה בחוק איסור הלבנת הון, וזאת למרות ההגבלות שנקבעו בחוזים שנחתמו עם המשקיעים בחברות והקנו להם מידה של פיקוח על אופן הוצאת הכספים.

בקשת רשות הערר והתגובות לה

12. בקשת רשות הערר דנן שהוגשה ביום 22.10.2020 נסבה על החלטתו של בית המשפט המחוזי. המבקש טוען כי הבקשה מעוררת שאלות עקרוניות שעניינן האיזון בין זכותם של משקיעים בחברה שאינה מעורבת בביצוע עבירות לבין זכות המדינה לתפוס נכסים שבשליטת בעל מניות רוב בחברה שנחשד בביצוע עבירות. בהקשר זה, יש לבחון, כך נטען, האם כספים שהושקעו בחברות בכפוף למגבלות מסוימות מהווים רכוש שבשליטתו של בעל מניות הרוב בחברה. כמו כן, יש לבחון האם קיימת מניעה להורות על שחרור כספים שנתפסו לטובת צד שלישי כאשר זה לא הצטרף להליך. לטענת

המבקש, שגה בית המשפט המחוזי בקבעו כי המשקיעים בחברות אינם בעלי זכות קניינית או מעין קניינית בכספם. יתרה מכך, המבקש טוען כי לא ניתן לתפוס את הכספים אם קיימת למשקיעים זכות קניינית בהם.

13. לטענת המבקש, נקבע בפסיקתו של בית משפט זה כי אין לתפוס כספים של גורמים שאינם מעורבים בפעילות עבריינית, גם אם הם מקורבים לחשוד או לנאשם. המבקש מוסיף וטוען כי כספים המצויים בשליטת החברות אינם מצויים בשליטתו מאחר שהוא מוגבל בהכוונת פעילות החברות בשל המגבלות שנקבעו, בין היתר, במסגרת הסכמי ההשקעה, תקנוני החברות והפיקוח החשבונאי. עוד טוען המבקש כי שגה בית המשפט המחוזי בקבעו כי לא ניתן להורות על שחרור כספים תפוסים לטובת צד שלישי מקום שזה לא טען לכך במסגרת ההליך. לבסוף טוען המבקש, כטענה חלופית, כי יש להימנע מתפיסת הכספים מתוך התחשבות בשיקולים נוספים ובהם מניעת פגיעה בצדדים שלישיים תמי לב.

14. ביום 28.10.2020 הגישה המדינה את תגובתה לבקשה, בהתאם להחלטתי מיום 22.10.2020. לטענת המדינה, ההליכים המצויים בבסיסה של בקשת רשות הערעור דנן טרם מוצו, בהתחשב בכך שבית המשפט המחוזי הורה על החזרת הדיון לבית משפט השלום. עוד נטען כי יש למחוק על הסף את טענות המבקש בנוגע לזכויותיהם של צדדים שלישיים, וכי יש להורות על מחיקת הבקשה מן הטעם שזו הוגשה בשמם למעשה. כן טוענת המשיבה כי הבקשה הוגשה לאחר המועד הקבוע בחוק ואף מן הטעם הזה יש לסלקה על הסף.

15. ביום 1.11.2020 הגיש המבקש תגובה מטעמו, בהתאם להחלטתי מיום 29.10.2020. לטענת המבקש השאלות המתעוררות במסגרת הבקשה דנן נוגעות לסוגיית הסמכות לתפוס את הכספים, להבדיל מסוגיית היקף התפיסה והאפשרות להסתפק בחלופה של תפיסת מניות חלף הכספים. בכל הנוגע לטענה העוסקת בצדדים השלישיים טוען המבקש כי תפיסת הכספים משליכה עליו באופן ישיר כיוון שהיא עתידה לגדוע את פעילות החברות שהקים, וכי מטעמים של יעילות דיונית ראוי לדון בטענות המבקש והחברות במאוחד.

16. להשלמת התמונה יוער כי ביום 28.10.2020, לאחר שהוגשה בקשת רשות הערר, כפי שציינה המדינה בתגובתה כאמור לעיל, התקיים דיון במעמד הצדדים בבית משפט השלום, ובו עתרה המדינה לקבלת פרק זמן קצר נוסף של כשבועיים לשם גיבוש חוות הדעת המקצועית בנוגע לשווי המניות. במעמד זה הסכים בא-כוח המדינה לשחרור סך של 100,000 שקלים מן הכספים התפוסים לצורך ההוצאות השוטפות של החברות עד להכרעה בשאלת תפיסתן של המניות. המבקש והחברות טענו בדיון כי יש לשחרר את כלל הכספים התפוסים וכי כלל המסמכים הועברו למדינה בהתאם לסיכומים אך היא מתמהמהת ו"מושכת זמן". בדיון נשמעה עדותה של מי שמכהנת כדירקטורית בחברות בנוגע לתפקידה ולדרישה לשחרר כספים לשם הוצאותיהן השוטפות של החברות.

17. ביום 30.10.2020 קיבל בית משפט השלום את עמדת המדינה והורה על דחיית הדיון כפי שביקשה. זאת, מן הטעם שמדובר בדחייה קצרה בלבד ומאחר שלא ניתן לבחון באופן מהימן את משמעות תפיסתן של מניות המבקש בחברות מבלי לקבל התייחסות מלאה של גורמי המקצוע הרלוונטיים. בית משפט השלום דחה את הבקשה לשחרור כספים נוספים לצורך הוצאות שוטפות, בהתבסס על התרשמותו השלילית מהעדויות שמסרה דירקטורית שמכהנת בחברות, היעדר מענה מצדה לשאלות שנגעו למרכיבי ההוצאות שבעטיים מבוקשים סכומי הכסף, הסכמת המדינה לשחרור 100,000 שקלים לטובת הפעילות השוטפת של החברות, ובכך שבהחלטה מיום 17.4.2020 שוחררו סכומי כסף משמעותיים. לבסוף, בית משפט השלום הורה על כך שהמדינה תגיש את התייחסותה בצירוף חוות דעת ומסמכים

עד ליום 17.11.2020.

18. להשלמת התמונה יצוין כי ביום 1.11.2020 המדינה הגישה בקשה להארכת תפיסת הכספים עד למתן החלטה אחרת, וביום 2.11.2020 הורה על כך בית משפט השלום.

דין והכרעה

19. לאחר שבחנתי את טענות הצדדים אני סבורה כי דין הבקשה להידחות.

20. כידוע, רשות ערר ב"גלגול שלישי" ניתנת מקום בו עולה מן הבקשה סוגיה עקרונית החורגת מעניינם של הצדדים או בהתקיים נסיבות פרטניות מיוחדות (ראו: בש"פ 5723/14 טולטו נ' משטרת ישראל, פסקה 10 (3.11.2014); בש"פ 1035/20 גנור נ' מדינת ישראל, פסקה 17 (23.2.2020)). המבקש מנסה לעטות מחלצות עקרוניות לטענותיו, אך למעשה מדובר בטענות הנטועות בנסיבות הקונקרטיות של עניינו, אשר עודן נדונות בהליכים בבית משפט השלום, שממשיכים להתנהל.

21. המבקש טוען כי ההליך דנן נסב על שאלת הסמכות לתפוס כספים של חברות בשליטתו, להבדיל מאשר על שאלות הנוגעות ליישומה. אולם, כבר בבש"פ 6817/07 מדינת ישראל נ' סיטבון (31.10.2007) שאליו הפנה המבקש הוכרה האפשרות לתפוס רכוש של חברה שהחשוד או הנאשם היה בעל השליטה בה, הגם שלא הייתה בעצמה נאשמת באותה פרשה (שם, בפסקה 39). כלומר, יישומה של סמכות התפיסה נגזרת מן העובדות, שבאותו מקרה לימדו כי לכאורה החברה הייתה קשורה בפעילות העבריינית, ועל כן נקבע כי סמכות התפיסה חלה. בענייננו, ההיבטים העובדתיים של המחלוקת עודם מתבררים בהליכים המתקיימים בבית משפט השלום, וכבר מטעם זה אין מקום לדיון בבקשה. ההליך בכללותו טרם הושלם, וממילא התמונה עוד לא התבהרה. בנסיבות המתוארות, המבקש לא הרים את הנטל להראות שישנו מקום להתערבותנו. יוזכר בהקשר זה כי הדחייה שהעניק בית משפט השלום למדינה היא עד ליום 17.11.2020 בלבד.

22. זאת ועוד, לא בכדי מגדיר סעיף 21(ב) לחוק איסור הלבנת הון את "רכושו של נידון" כ"כל רכוש שנמצא בחזקתו, בשליטתו או בחשבונו" (ראו גם: ע"פ 2010/12 מדינת ישראל נ' "יורו-צ'ינג", פסקה 8 (20.3.2012)). אילו סמכות התפיסה נועדה לחול רק על חברות שצוינו כנאשמות בעצמן, ממילא לא הייתה נדרשת הוראה מפורשת זו. הדברים אמורים כמובן בשאלת הסמכות, ומבלי לגרוע מן החשיבות הנובעת לבחינה מדוקדקת של העובדות בכל מקרה, על מנת למנוע פגיעה בלתי מידתית בקניינם ובעיסוקם של צדדים תמי לב.

23. סוף דבר: הבקשה נדחית.

ניתנה היום, כ"ב בחשוון התשפ"א (9.11.2020).

ש ו פ ט ת

עמוד 5

